UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Bartolvs A Saxo Ferrato in primam Digesti Veteris Partem

Bartolus

Lugduni, 1567

Officio assessorum.

urn:nbn:de:hbz:466:1-96393

Visual Library

ADDITIO.

a ALEX.¶Opponitur dicitur hic. Aliter dicit Bar.in l.impe-
rium.ꝛ in l.iubere.ſ.tit.ij.

LEX QVINTA.

a **Mandatam.** a Iudex delegat⁹ non delegat, modicā tū coercitionē habet,
hoc dicit,ꝛ dicam in l.more maiorum.ſ.titu. ſecundo,
ibi imperiū,ꝙ nō eſt merū, intelligas de modica coer
citione,vt ſ.no.non autē intelligas de mero Imperio vt no.in
tex.in fi.Oppo.dicitur hic,ꝙ delegatus non delegat.imo dele-
gat,vt C.de iud.l.a iudice. Sol. Regulariter nō delegat,vt hic.
Fallit in delegato principis,vt in ↄ̃rio. ¶Opponitur de l.cū
ꝓtor.ſ.j.ſ.de iudi. Sol.ibi fallit, qꝛ loquitur in legato procon-
ſulis, de quo lex multum confidit ſm noſtros doctores.Oppo.
de leg.j.ſ.j.ſ.quis,ꝛ a quo appel.vbi delegatus delegat. Solu.
Ibi erat delegatus ad vniuerſitatem cauſarum,hic ad vnā cau
ſam. Et hoc dic vt plene notatur in glo. hic.

ADDITIONES.

a ALEX.¶Mandatam.De materia huius legis,vide glo.in c.ex
literis.de offi.deleg.ꝛ Ang.in l.magiſtratib.ſ.tit.ij.vbi ponit,
in quo non conſiſtat modica caſtigatio. P.PAV.P.¶Circa mate
riā huius legis,ꝙ iuriſdictio ſine modica coercitione nulla eſt,
ad eius declarationē vide Pan.i c.cū ↄtingat.extra ō foro ↄp.

---

a De officio aſſeſſorum.a Rub. xxii.

ADDITIO.

a P.PAV.P.¶Super rub.de offi.aſſeſſorū.vide late Iaſ. hic.

LEX PRIMA.

1 ☞Iudex interrogare poteſt partem vel teſtem an ſit infamis
ꝛ an quis teneatur reſpondere? Iudex ex officio infamē repel
lit etiam ſi nihil opponatur.
2 Iudex libellum male conceptum ex officio lacerare debet.
3 Aſſeſſor in cauſa qua aſſidet iudicare nō pōt, niſi ſibi delegeť.

Omne. No.in quibus officiū aſſeſſoris conſiſtat. Quero q̃ ſunt illa q̃ dꝫ inqui-
rere aſſeſſor. Iſta gl.hic,q̃ incipit, vt videat ꝛc.
a ōt,ꝙ dꝫ videre a an ille q poſtulat ſit infamis,qꝛ
talis poſtulare nō poteſt,vt l.quos prohibet.ſ.ō
1 poſtu.Et ſic no.†ꝙ teneť rūdere,b ꝛ iudex pōt ō
b eius infamia querere,ꝛ ſi non teneret rūdere.fruſtra ꝑmitteret
ei hec interrogatio.ſ.iudici.Et hoc facit pro teſte ſcilicet,ꝙ iu-
dex poſſit eum interrogare de ſuo ſtatu,an ſit infamis,vel non,
licet gl.teneat ↄ̃rium in c.j.extra de excep,ꝛ reddiť ibi ratio,qꝛ
quis ſuam infamiaꝫ non dꝫ patefacere,vnde rūdere nō tenetur.
Pro hoc l.j.ſ.ſi preſes.de magiſt.conue.Unde videť,ꝙ nō co-
giť ad talē interrogationeꝫ rūdere. Dic vt ſ.de iureiur.l.ſi duo
patroni.ſ.idem Iulianus,ꝛ ꝙ ibi plene no. Pōt ergo ex ſuo of
ficio infamem repellere,lꝫ non opponatur.¶Quero nunquid
2 verſetur officium eius circa aliud? Rūd.ſic:qꝛ ſi libellus ↄuen
tionalis eſt male cōceptus,qui produciť corā eo,ipſe,dꝫ eum la
c cerarec ꝛ reſpuered vt hic no. Pro hoc l.fi.C.nemo ꝑuia.ꝛc.ꝛ
d quotidie fit in practica. Item dicit in gl.ꝙ mittitur bannū con
ſilio aſſeſſorū,vt ibi. Tu dic,imo banna mittunť autoritate de-
curionū,vt no.in rub.de decur.in quorū loco ſucceſſerūt noſtri
ↄſiliarij hodie,vt no.C.de decu.in rub.ꝛ in l.nulli.ſ. ꝙ cuiuſque
vniuer.no.ꝛ ſ.de dolo.l.ſed ꝛ ſi ex dolo.ꝛ ibi glo. de hoc no.ꝛ be
ne. Itē ōt gl.ꝙ decreta interponunť ꝑterꝙ̃ in alienationib⁹ re-
rū minoris,vt l.ij.C.e.ōt tū gl.ibi,ꝙ hoc de cōſuetudine nō ſer-
uať. Idē dicit gl.in epiſtolis.ſ.mittēdis iudicib⁹ alterius pro-
uincie ꝑ exequendis ſentētijs. Q ō dic,vt l.cū q̃dā puella,in ꝑn.
3 ſ.tit.j.¶†Querit gl.e nunqd iudicare poſſunt in cauſa* in qua
e aſſidere dicunť.f Dicit gl.ꝙ nō,niſi delegareť cauſa:ꝛ ideo eſt ō
* cautela ꝙ vbi alias ꝑ ſtatuta terrarū nō eſt ꝓuiſuꝫ ꝙ aſſeſſores
f poſſunt iudicare,fiat in principio officij delegatio generalr̃ om
g niū cauſarū,ꝙ dico cauſarū.ſ.ciuiliū,criminalium non, g qꝛ cri
minalia ſiue ea,ꝙ ſunt meri imperij,nō deleganť.ſ.quo ad execu
tionem,ſꝫ quo ad cognitionē,ſic,vt ſ.de offic.eius cui māda.eſt
iuriſdi.l.j.ꝛ l.fi.de offic.ꝓcon.ꝛ le.ꝛ l.j.de tu.ꝛ cur.da.ab his.ꝛ l.
obſeruare,de officio procōſulis.Et ōt gloſſa qō hodie obſerua
tur quod ipſi aſſeſſores cognoſcant. Poteſtates vero,ꝛ capita
nei ferunt ſententias.

ADDITIONES.

a ALEX.¶Uidere. Uide Bar.in l.ſi duo patroni.ſ.idem Iu-
lianus.in fine,infra de iureiurando.
b POMA.¶Rūdere. Idē Cyn.l.j.vt que deſunt aduoc.Bal.cap.
dño guerrā,in tit.hic finitur lex Corradi.glo.cap.bone.de po-
ſtu.ꝓla.Fely.in c.cum cauſa.de teſt.
c ALEX.¶Eum lacerare. Iudex debet lacerare libellum, male
conceptū,facit gl.in l.j.ſ.ſi menſor falſuꝫ modū dixe. Idē dicas
in libello calumnioſo,vel q notorie dicebat, ↄ veritatē ſm Inn.
in c.fi.de offi.vica. Moder.in l.Titius.de verb.oblig. Pro quo
tex.notat in l.ſicut.in fin.C.de ſacrifi. Paga.ꝛ eorū tēplis,alias
eſt,de paganis,ꝛ tēplis,ꝛ eorū ſacrificijs,notat Cyn.in l.j.C.vt
que deſunt aduoc.poſt glo.ibi,ꝛ Inno.in c.examinata,de iudic.
poſt gl.ibi,ꝛ hic vnū bene nota qō ſi porrigo libelluꝫ in cauſa, in
qua non requirebatur libellus, ꝛ libellus ſit ineptus,omnia te
nent,ꝛ ꝓcedūt.glo.fin.in l.vinum.in fin.gloſ.magne.ſ.ſi cer.pet.
¶Adde quod libellum ineptum iudex poſſit lacerare, Bald.
conſi.cvj.ꝛ cōſi.clxxxij.j.lib.ꝛ dum ōr in apoſtilla,qō vbi libellus
nō requiriť,qō alias ineptus nō vitiat, vide pulchre Roma.cō
ſil.ccccxcvij.ꝛ poſt Iaſ.qō exceptio ineptitudinis q̃ncunqꝫ op-
poni pōt.adde Pau.de Caſt.cōſi.cclxj. Et an libellus ineptus
poſſit ſuppleri ex ꝓbationib⁹? vide qō voluit Roma.ↄſi.clxvij.
d P.PAV.P.¶Et reſpuere. Uide q̃ habes in Bertachino,in ver-
ſicu.ſeatentia ſuper inepto libello.
e ¶Querit gloſſa. Uide Bartol.in tractatu,iuriſdictionis,in
ix.q. vbi tamen dicit, quod de conſuetudine ↄ̃ria obſeruatur,
vide Deci.conſil.viij.ꝛ in c.ſi pro debilitate.de offi.deleg.
* CLAV.¶In cauſa. Uide Panor.in c.decernimus.verſicu.ſed
aduerte.extra de iudic.vbi dicit ꝙ non.
f ALEX.¶Aſſidere dicuntur. Not.quod aſſeſſor in cauſa in qua
aſſidet,non poſſet iudicare niſi ei delegetur a preſide,vel ſtatu-
to:adde Bal.in auth.ad hec.C.de iudi.ꝛ ibi Bald.ꝛ Bart.in l.
precipimus.ſ.j.ꝛ quod ibi dixi C.de appel. Spe.ꝛ Ioan.And.
in tit.de aſſeſſo.ſ. officium.ꝛ hic per Angelum.
g ALEX.¶Criminalium non. Uide Bald.in l.j.C.qui.accu.in q.
quando dicitur nomen receptum inter reos.

LEX QVARTA.

1 ☞Poteſtate defuncto ante finem officij totum ſalarium debe
tur heredibus ipſius, ꝛ nu.7.
2 Poteſtati,qui non fuit ingreſſus officiū,nec ꝑ ſe nec ꝑ alium,
licet fecerit preparamenta,ꝛ mortuus ſit,non debetur ſalariū.
3 Salarium ꝓ tempore quo ſeruiuit remotus ab officio ſua cul-
pa,conſequitur.ꝛ nu.8.
4 Aſſeſſor an poterit petere ſalarium totum ab officiali, remoto
ab officio.
5 Heredibus aduocati mortui, an debeatur ſalarium totius tē-
poris vel pro rata.
6 Aſſeſſoris officium non durat mortuo preſide, vſqꝫ ad euentū
ſucceſſoris.
7 Heredes officialis mortui debentis ſalarium,illud debent in-
tegrum, niſi talis ante finitum aliud officium acceperit.

a **Diem functo.** a Hec lex diuidiť in duas partes. Primo loquitur
in preſide mortuo durāte officio. Scdō loquitur in
preſide ſm vnā lecturam vel in aſſeſſore ſm aliam, vel
vtroqꝫ remoto durāte officio ſm nos. Scdā ibi,diuerſum. Et
b prin.legiť trib⁹ modis. Uno modo b quod loquať in ſalario pre
ſtando aſſeſſori,ꝛ ſoli. Alio modo qō loquať in ſalario preſtan-
do aſſeſſori,ꝛ heredibus defuncti preſidis. Tertio modo,qō lo
quať in ſalario ꝓ̄ſtito ipſi ꝓ̄ſidi, ꝛ eo mortuo per heredem preſi
dis,preſtando ipſi aſſeſſori. Itē alia pars hꝫ duas lecturas, qꝛ
vno modo intelligitur in aſſeſſore remoto ab officio. Alio mo-
do intelligitur in preſide, ꝓut in preſide remoto, ꝛ intelligitur
duobus modis. Uno modo ꝙ fuit remotus preſes ob culpam
aſſeſſoris. Alio modo ꝑꝑ culpam ſuam,ꝛ conſequenter tractať
de ſalario aſſeſſoris. Et allegat lex iſta in argu.ad queſtionem,
ꝙ licet Poteſtas in aliqua ciuitate decedat, ante cōpletū offi-
ciū,hr̃des eius nihilominus petere poſſunt totum ſalariū,qꝛ ꝑ
eum non ſtat quo minus ſeruiat toto tꝑe ſm Bul. ibi, cum per
eum,ꝛc. Credo ꝙ bene dicat,ſed hec lex non facit. Nā loquiť qū
moriť ille q dꝫ dare. Queſtio aūt noſtra eſt, qū moriť ille cui de
beť. Unde dico,ꝙ hec lex nihil facit. Sed eſt verū ꝑ aliā legē.ſ.
ꝑ l.j.ſ.diuus.ſ.de va.ꝛ extraord.cog. que hoc exꝓ̄ſſe dicit, ideo
tene qō ibi dixi. Et no.tex.ꝛ quod hic dicit,debet,ꝛc. Intelligo
per hr̃dem preſidis,qui aſſeſſores conduxit. Et quod ōr in tex.
fuerint: intellige,ꝙ vacuū tēp⁹ prodeſt aſſeſſorib⁹,ꝛ ↄtinuatur
cū tꝑe quo ſeruierūt,qꝛ lex fingit eos ſeruiuiſſe,cū ꝑ eos non
ſteterit. Sed vbi operas ſuas alteri locauerūt,ꝑ eos ſtetiſſe vi
deť cū ſe obligauerūt alteri,nec pñt ſimul eſſe aſſeſſores,ꝛ ſerui
re duob⁹,ergo nō fingit lex eos ſeruire duob⁹,qꝛ eſt impoſſibi-
le. Similis rō no.in l.talis ſcriptura.in fi.ſ.de lega.j. Et qō di-
cit ante tēpus accipit,dic ipſo remoto propter culpā vel dolū:
nam nec ſibi debetur integrum ſalariū, nec aſſeſſoribus a ſe: qꝛ
in dubio preſumitur remotus ꝑꝑ culpam aſſeſſorum, ꝛ ſic per
aſſeſſores ſtetiſſe videtur. Alij hic dicunt econtra,ꝛ iſta lectura
poteſt etiā ſuſtineri:qꝛ ſi ꝓ̄ſes propter ꝓꝑriū delictū ſine cul-

pa aſſeſſorum eſt remotus ab officio, ꝙ totũ ſalariũ aſſeſſorib⁹
1 debeatur, etiã ſi alijs locauerit operas ſuas. † Ego aũt reuoco
in dubiũ vnã lec. huius legis hoc modo, poteſtas officio durã-
te deceſſit, an heredes eius petere poſſunt totũ ſalariũ? Et lo-
quor vbi non apparet ↄuentio inter partes, vt l. j. §. ſi ↄueniat.
ſ. depoſiti. Quid ergo erit, an heredes petant ſalarium totius
tẽporis? Glo. dt ꝙ ſic, nam cum poteſtas vel preſes non eliga-
tur niſi pro ſemeſtri, vel anno, ad inſtar aduocati, heredib⁹ eius
debetur ꝓ anno illo quo deceſſit. Allegat gl. l. poſt duos. C. de
aduo. diuer. iudi. Ita intelligit hic ſm vnã lect. Alij doc. repro
bant iſtam gl. ⁊ in hac opi. eſt do. Bertran. de mõte Fauẽtino,
ꝙ non debeatur niſi pro rata tẽporis. Allegat rõnem, q2 ſala-
rium, ⁊ tẽpus diuiſibilia ſunt, vt l. Seio. §. j. ſ. de an. leg. Scdo
per illam rõnem, q2 caſus cõtingens in perſona vnius, non no-
cet alteri, vt l. ſi vno. §. itẽ cum quidam, ⁊ l. ſi qs fundũ. §. Impe
rator. ſ. locati. Tertio per caſum l. j. C. de re mili. lib. xij. vbi dici
tur, qd heredibus ſtipendiarij qui deceſſit, non debetur ſtipen-
dium, niſi pro rata tẽporis quo ſeruiuit ipſe ſtipẽdiarius, Itẽ
per aliã rõnem, q2 ſpeciale eſt in domeſticis, ⁊ defenſoribus, qd
iſtud trãſmittatur ad heredes, vt l. fi. C. de dome. ⁊ ꝓtecto. lib.
xij. ergo in ↄtrariũ eſt ius cõe, vt l. petitionẽ. §. qñ aũt. C. de aduo-
ca. diuer. iud. Quid dicemus? Gl. hic, ⁊ in l. j. §. diuus. de va. ⁊
extraor. cogni. tz contrariam opi. per rationes predictas. ego
adduco aliã rationem q2 pretium qd petitur nõ debetur ante,
ſz poſt operam, q2 opera futura, nõ eſt in rerũ natura, ergo ꝓ-
miſſum pro ea, conditionẽ hz, vt l. interdum, ⁊ l. ſi a colono. ſ. de
verb. ob. ⁊ ẽt quo ad acquiſitionẽ, vt l. ſed ⁊ ſi qs. alias l. adhuc.
§. ſi operas. ſ. de vſufru. ⁊ l. ſi ſeruus communis. §. fin. ſ. de ſtip.
ſer. Si igitur commune eſt, non tranſmittitur ad heredem, ſed
vnũ facit me dubitare pro opi. glo. que videtur magis equa, ꝑ
illã legem, nam cum preſes teneatur ſoluere ipſis aſſeſſoribus,
⁊ familiaribus integrũ ſalariũ, ergo ipſi preſides debent inte-
grum recipere. Eſſet enim incõueniens, ꝙ ipſi tenẽtur inſolidũ
⁊ reciperent partẽ. Ad contrarium rñdeo, ꝙ añꝗ debetur ſa-
larium intuitu ſue perſone, ⁊ aliorum, vt in ſalario qd debetur
Preſidi, ⁊ Poteſtati, ꝙ debetur ſibi intuitu ſui, ⁊ officialium
ſuorum in quorum perſona non ſuperuenit impedimentũ, ⁊ lo
2 quitur iſta glo. ¶ † Sed quero, de poteſtate q nõ eſt ingreſſus
officium, ſed ſe parauerat ad veniendum. Videtur quod idẽ di
ci debeat, quod in ingreſſo, vt l. eum vero. in fi. primi reſpõſi. ibi
qui enim, ⁊c. ſ. de fideicom. liber. Et dic aut ille fuit ingreſſus of
ficium per alium quem miſit pro neceſſitate aſtante, ſm not. in
authen. de colla. §. ad hoc id prohibemus, ⁊ habetur perinde
ac ſi fuiſſet ingreſſus. Aut non fuit ingreſſus per alium, ⁊ tunc
nullo modo debetur ei ſalariũ. Hoc probo. Primo per l. ſi pe
cuniam. ſ. de condictione cauſa dat. Secundo per rationem, q2
requiritur ꝙ aliquo tempore ſeruiatur, vt l. qui concubinã. §.
3 vxori. ſ. de leg. iij. ſed iſte nullo tꝑe ſeruiuit, ergo, ⁊c. ¶ † Item
quero, quid in remoto ab officio ratione ſue culpe, an debeat
habere ſalarium? Dic breuiter, aut queris an debeat habe-
re ſalarium totius temporis. Et dico quod non. Aut queris
ꝓ eo tꝑe quo ſeruiuit. Et dico qd ſic, q2 vt dixi, pecunia, ⁊ tem-
4 pus ſunt diuiſibilia. l. Seio amico. preal. † Item pone ꝙ remo
c tus eſt poteſtas[c] ab officio, an aſſeſſor poterit petere ſalariũ to
tius temporis? dic aut eſt remotus expreſſe cum tota familia,
⁊ aſſeſſore, ⁊ tunc aſſeſſor non dz habere ſalarium, q2 iſta remo-
tio, expreſſa, culpe eorum annumeratur, vt l. ſi merces. §. culpe.
locati. ⁊ l. pe. ſ. ſol. mat. Aut ſolus poteſtas eſt remotus, ⁊ tunc
d diſtingue, Aut eſt remotus ꝑꝑ delictũ[d] ſuum proprium vt ꝓ-
pter furtum ⁊ barattariam, ⁊ tunc debet aſſeſſori ſalariũ. Aut
ꝑꝑ culpaz aſſeſſoris, ⁊ tunc non debetur. Aut dubitatur, ⁊ pre
ſumitur aſſeſſorem fuiſſe culpabilem, q2 eius officium conſiſtit
in aſſerendo: ſeu aſſidendo ſibi. Unde omne factum, vel nego-
tium intelligitur factum ab aſſeſſoribus, ſecundũ Cyn. ⁊ eſt gl.
5 fin. hic. † Quid in aduocato? Dicit gl. debetur ſalarium illius
anni vt l. poſt duos. C. de aduocatis diuerſorum iudicum. Sed
poſito, quod eſſet verum in aduocato, cui debetur ſalarium an-
nuum, quid ſi non annuum: ſed certe litis tantum? Videtur qd
admittatur ad totum: ⁊ quod eius heredi competat petitio, ⁊
retentio. Et hoc ſequendo opin. gl. ſed ſequendo opinio. aliorũ,
non debetur niſi pro rata temporis. Et loquor de ſalario pro-
miſſo a parte non a publico. De quo in d. l. poſt duos. Et ſic di-
cunt, quod ſalarium debetur pro rata temporis, niſi pro labore
debeatur ſalarium, ita quod pro rata laborum vbi labor debe-
6 tur cũ labor reſpiciat diuiſionem, vt d. l. Seio. † Sed an aſſeſſo
res durent mortuo preſide vſqz ad euentuz ſucceſſoris? Dic ꝙ
non: imo oportet ꝙ alius ſurrogetur, vt C. de officio eius q vi-
cem alterius gerit. l. j. Et eſt ratio, q2 ſi durarent aſſeſſores, de-
beretur eis ſalariũ, nec ꝓcederet qd hic dicit᷑ de locatione ope-
rarum, q2 non poſſet aſſidere in alio preſidatu, durante officio
eodem, vt notat. C. eod. tit. l. nemo. la ij. ⁊ ibi glo. Nota ex hac le-
ge, ꝙ ſi moritur ille, qui ſalarium dare tenetur, ante expletũ offi
cium eius, cui dare debet, nihilominus integrum debetur, niſi
poſt mortẽ talis ante expletum officiũ acceperit aliud officiũ,
7 ⁊ ſalarium. † Allegatur hec lex in argumentum ad queſtionem,
ꝙ licet Poteſtas ſalariatus in aliqua ciuitate decedat ante ex
pletum officium, ꝙ nihilominus hr̃des poſſunt petere totũ ſa
larium, q2 per defunctum non ſtetit, quo minus ſeruierit toto
tẽpore, ſecũdum Guliel. hic, ⁊ bene dicit. Sed hec lex nihil facit
ad hanc queſtionem. Nam hec lex loquitur quando moritur il-
le, qui debet dare ſalarium, queſtio autem noſtra loquitur, qñ
moritur ille cui debet᷑. Unde dicas, ꝙ hec lex nihil facit, ſed qd
dixi tibi eſt verum per l. que hoc expreſſe dicit, vt l. j. §. diuus, ⁊
ibi eſt optima gl. ſ. de vari. ⁊ extraordin. cogni. ⁊ ideo tene ꝙ di-
8 xi, ⁊ ibi not. Itẽ no. dicit gl. † ꝙ ſi iſte, qui debet dare ſalarium
officialibus ſuis, remouetur ante completum officium, ⁊ alius
vocatur loco eius, ꝙ nõ debet dare ſalarium officialibus ſuis.
Ratio eſt ſecundum glo. quia preſumitur remotus ꝑꝑ culpam
officialium, niſi forte probaretur ꝙ Poteſtas, vel capitaneus
propter ſuam euidentem culpam foret remotus, tunc enim de-
beret officialibus ſuis de ſuo proprio, totum ſalarium ſoluere.
Item dicit gloſſ. ꝙ ſi aſſeſſor fuit remotus, Poteſtas nõ debet
ei dare ſalarium, ⁊c.

ADDITIONES.

a POMA. ¶ Diem functo. Vide Roma. conſi. lxxxv.
P. PAV. P. Hanc legẽ, ⁊ eius materiã ad queſtiones multas per
tinentes, repetit d. Bap. de caccialup. Item vide circa materiã
iſtam Bar. in l. fi. C. de domeſti. ⁊ protec. lib. xij. ꝙ ſpeciale eſt in
domeſticis, ⁊ protectoribus, vt vno mortuo, heres ſuus habe-
re debeat ſalariũ, nedum illius anni, ſed etiam anni ſequentis.
Item no. ꝙ vbi heres officialis mortui debet habere ſalarium
non eſt alius ſubrogandus, ne reſpub. duplici ſalario fatigetur,
vide Bar. in l. matriculam. C. de agentib. in reb. lib. xij. Item de
materia ſalarij vide que habes in Bertachino, in verſi. ſalariũ.
vide qd dixit Alexan. in conſi. cccxlix. in principio, vbi ponit, ꝙ
cenſetur officialis conductus cum ſalario ſolito. Et ibi etiã ꝙ
ſi vicarius vel alius officialis, noluit redire domum, ſed alio ꝓ-
ficiſci, non tamen tenebitur longius poteſtas facere expenſas
itineris quas tenebatur facere, ſi voluiſſet ire domũ: ⁊ de vtro-
que, vide etiam Cur. hic circa medium.
b AND. BARB. ¶ Uno modo. Adde Bart. in conſi. cxxxvj. in-
cipien. quidam capitaneus. ſi officialis moritur in officio, ſi de-
bet habere ſalarium totius temporis, an debeatur ſalarium iu-
dici, ſi non ferat ſententiam, ſi per eum non ſtat. ⁊ vide Ludo.
Ro. in conſi. lxxxiij. incip. euidenter.
c ALEX. ¶ Remotus eſt poteſtas Vide quod dixi ſm hãc glo.
in fin. huius l. ⁊ adde Barto. in l. Meuia. in prin. de annu. lega. ⁊
Bar. in l. j. §. diuus de var. ⁊ extraor. cog. Bal. in l. edem. C. loc.
d POMA. ¶ Remotus propter delictum. Dic quod etiaz poteſt
remoueri propter crudelitatem. ita Bald. in l. ij. §. j. de his qui
ſunt ſui vel alien. iur.

LEX SEXTA.

a IN conſilio. Alias, In conſilium.[a] Ratio quare curator poteſt aſſide-
re, q2 publicum ſalarium non habet. Et eſt vna ratio,
alia ratio eſt, q2 iſte non eſt aſſeſſor inter conciues, ſz
inter fiſcum, ⁊ priuatum vnde conciues ei inuidere non pote-
rũt. Nam ratio quare quis non poteſt in ſua prouincia aſſide-
re, eſt propter ſuſpicionem ne quid gratioſe faciat, ⁊c. Item ne-
mo Propheta acceptus in patria ſua, vt not. ex quib. cau. ma.
l. hi qui. ⁊ Mat. xiij. in fi. ⁊ no. ſ. eo. l. ſi eadem. Alias debet pu-
niri, vt l. in conſiliarijs. C. de aſſeſ. Unde hec ſuſpicio, quam is
habet de ipſis, facit ne ipſi in ſua ciuitate, poſſint aſſidere, ⁊ eos
punit ſi aſſidẽt ſine principis permiſſu, vt l. ſi cui, ⁊ l. hi qui. pre-
alle. Alia ratio aſſignatur per alios. Et ideo hoc caſu poteſt in
prouincia aſſidere, quia gratis ſeruit, ⁊ ſine damno reipublice,
⁊ ideo admittatur, vt hic dicitur. Prima tamea opinio eſt me-
lior, quã glo. hic aſſignat.

ADDITIO.

a ALEX. ¶ In conſiliũ. ¶ Et adde quod voluit gl. no. in authen.
de defen. ciui. §. iuſiurandum. in verſi. nulla. ¶ And. Barb. Ad
de, Roma. conſil. ccxiij. vbi diſputat quis poteſt reddere ius in
propria patria. idem conſ. ccxv.

Explicit liber primus.

Incipit liber ſecundus.

Sequitur arbor iuriſdictionum.

Diffinitiones

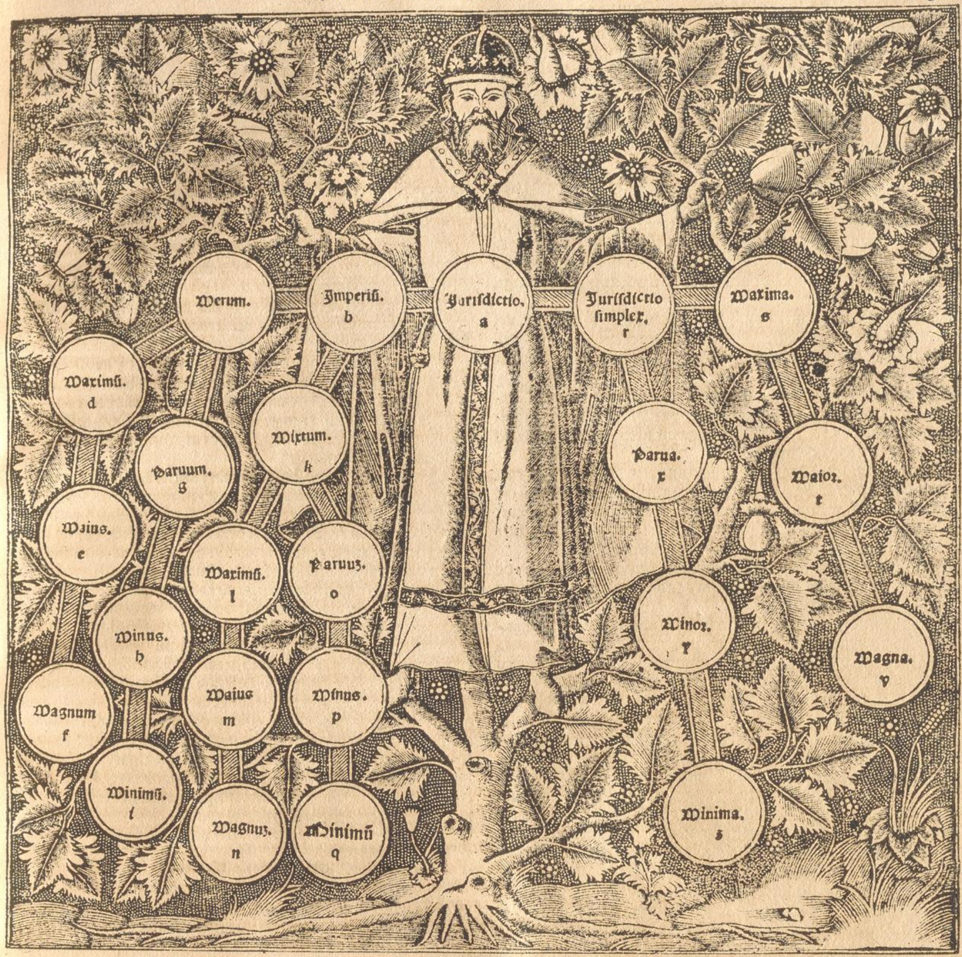

Diffinitiones ⁊ declarationes iuriſdictionum.

a IUriſdictio[a] in genere ſumpta diuiditur ſecundum Pet. ⁊ Bar. in duas ſpecies (reiectis opinionibus glo. in l. Imperium. ff. de iuriſdict. om. iudi. ⁊ doc. aliorum) ſcilicet in Imperiū, ⁊ in Iuriſdictionem ſimpliciter ſumptaз. Ideo operepretium duxi, nonnullas hic ſubiicere declarationes, ſeu potius diffinitiones ad huius arboris, vel diuiſionis iuriſdictionum notitiam. Et primo quid ſit iuriſdictio? Eſt autem iuriſdictio in genere ſumpta, poteſtas de publico introducta, cum neceſſitate iuris dicendi, equitatis ſtatuende. glo. ⁊ ibi Bar. in l. i. ſ. eod. glo. in authen. de defenſ. ciuita. §. iuſiurandum. in gl. magna. circa medium. Idez Bar. in d. l. Imperium. ⁊ ibi Iaſ. Dic qđ ſi verba dicte diffinitionis proprie intelligantur, non eſt opus ad dictam diffinitionem aliqua ſuppletione, prout facit Bar. imo veriſſima, ⁊ perfecta, vt ibidem late per eundem. Et dicitur iuriſdictio a iuris, ⁊ ditio, quod eſt poteſtas, vt inſtit. in proe. §. quorum. in verſi. ditioni, ⁊ in l. ij. C. de lib. ⁊ eorum libe. ſic dicitur iuriſdictio, quaſi iuris poteſtas. Circa iſta quero de queſtione vtili. Princeps conceſſit alicui iuriſdictionem, nihil aliud addendo, vtrum per hoc videatur conceſſiſſe merum, ⁊ miſtum an tantummodo iuriſdictionem in ſpecie ſumptam. Ang. ⁊ Iaſ. in d. l. Imperium. dicunt, (licet communiter doc. tenent contrarium) quod princeps concedendo iuriſdictionem, concedit tantum ſimplicem iuriſdictionem, ⁊ non merum, ⁊ miſtum imperium, niſi princeps conceſſiſſet pleniſſimam iuriſdictionem, q2 in tali ſuperlatiuo, cenſetur conceſſiſſe merum, ⁊ miſtū Imperium. l. ſi in aliquam. §. cum pleniſſimam. ſ. de offi. procō. ⁊ leg. Idem, ⁊ ſi per verbum omnimodam, in gl. in Cle. j. in verbo omnimodam. de foro compe.

b ¶ Imperiū, eſt iuriſdictio que officio iudicis nobili exercet, ⁊ ponit in diffinitione iuriſdictionis pro genere, ⁊ verba officio iudicis nobili, ponunt ad drīam iuriſdictionis ſimplicis, que exercet officio iudicis mercenario. Et q2 hec diffinitio conſtat ex genere, ⁊ differētia, ideo eſt bona. Bar. in l. j. ſ. de teſt. Et dr̄ Imperiū, q2 ex Imperio, ⁊ authoritate iudicis procedit, ⁊ nō ex aliquo iure, qđ reſideat apud patrem. Bar. in d. l. imperiū. ⁊ diuiditur Imperium in merum, ⁊ miſtum.

c ¶ Merum imperiuз, eſt iuriſdictio, que officio iudicis nobili, vel p accuſationem exercetur, publicam vtilitatem reſpiciēs. Et dr̄ merum, qđ eſt purum, ⁊ ſimplex, ⁊ cuз nullo alio miſtū. l. qui res. §. mihi Rome. in parua gl. in verbo, meruз. ſ. de ſolu. ⁊ Inſtit. de diui. ſtipu. §. pretorie. Et diuiditur ſm Bar. in ſex gradus, vt in hac figura patet intuenti, licet Iaſ. ponat tantuз quatuor gradus ⁊ melius, quia ſecundum eundez maius, ⁊ magnum conſtituunt tantum vnum gradum: ⁊ paruum, ⁊ minus conſtituunt tantum vnum.

d ¶ Maximum, eſt condere legem, ſm Bar. ⁊ alios in d. l. imperium. Aliud exemplum, congregare concilium generale, ſm

Inno. in c. tranſmiſſam. de elect. Patet, q2 ſolus Papa poteſt congregare. glo. in c. tranſlationem. de offic. leg. ⁊ in c. ſicut venire. de exceſ. prela. ⁊ deficiente Papa, poteſt collegium Cardinalium, ſm gl. in c. ſi duo. lxxix. Bal. in c. olim ex literis. de reſcr. vbi ſubdit, ꝙ nec Imperator nec Rex Francie poſſunt facere congregare concilium. Aliud exemplum, publicare bona deliquentis, contra aut. bona damnatorum. C. de bo. dam. quia eſt de reſeruatis principi, ⁊ ſic meri imperij maximi. Bal. in c. j. in prin. de pa. tenen. in vſib. feudo.

e ¶ Maius, eſt adimere vitam corporalem, ⁊ particularem, habereque gladij poteſtatē, in animalibus ratione pollentibus. glo. in d. l. imperium. ⁊ etiaʒ in irrationalibus. Tex. eſt in c. mulier. xv. q. v j. ⁊ etiam animaduertere in corpus inanimatum, gl. eſt magiſtralis. Inſti. de hered. que ab inteſta. defe. §. per contrarium. Plenior gl. in l. ex iudiciorum. ff. de accu. ⁊ in caſu quem ponit gl. ſingularis in l. ij. ff. arbo. fur. ceſa.

f ¶ Magnum, eſt imponere penā, per quam amittatur ciuitas, vel deportatio conſtituatur, gl. ⁊ Bar. in d. l. imperiuʒ. Sed ſm Iaſ. ibi iſte gradus continetur ſub precedenti, ⁊ ambo non conſtituūt niſi vnum gradum.

(¶ Paruum, eſt relegare, gl. in l. nulli. C. de ſen. ⁊ interlo. om. iudi. ⁊ §. relegare. Inſti. quib. modis ius pat. poteſta. ſol. ⁊ flagellare, imo omnis pena corporis afflictiua eſt iſtius gradus. l. ſi qd erit. ff. de offic. proconſulis.

h ¶ Minus, eſt modica coercitio, que competit oībus magiſtratibus, vt in l. magiſtratibus. ff. hoc titu. ⁊ cognoſcere de leuibus criminibus. l. leuia. ff. de accu. ⁊ iſtud membrum cum precedenti, vnū tantum faciunt membrum, ⁊ ſic proprie non faciunt niſi quatuor ſpecies meri imperij, ſecundum Iaſ. in d. l. imperium.

i ¶ Minimum, eſt per ꝙ mulcta pecuniaria imponitur. l. fi. C. de modo mulcta. in l. j. cum ibi no. ff. ſi quis ius dicenti, non obtemperauerit. l. ij. C. de ſportu.

k ¶ Miſtum imperium eſt. ꝙ officio iudicis nobili exercetur priuatam reſpiciens vtilitatem. Ita Bar. in d. l. imperium. ⁊ communiter Moderni approbant. Et dicitur miſtum, quaſi ex diuerſis conſtitutum, ſcʒ ex imperio, ⁊ iuriſdictione, gl. in d. l. imperium. Capit enim ab imperio partem, eo quod officio iudicis nobili expeditur. Capit autem a iuriſdictione partem: q2 priuatam vtilitatem reſpicit. Et ſic no. ꝙ illud dicitur miſtum ꝙ participat de duobus, vel pluribus. Et que ſit differentia inter miſtum ⁊ confuſum, vide per glo. in l. idem Pomponius. §. ſed plumbum. in verbo, vtraque. ff. de rei vendi. ⁊ diuiditur etiam ſecundum Bar. in ſex gradus, vt in figura arboris. Sed hic dic melius ſecundum Iaſ. quod tantum diuiditur in tres, vt ff. patebit.

l ¶ Maximum eſt, quod ſoli principi competit, actus voluntarios concernens, de quo in l. ij. C. de his qui ve. eta. impe. l. ij. ff. de adop. l. ij. C. de emanci. lib. aut. quibus modis natu. effi. ſui. colla. vij. Et iſtud cum ſequenti gradu, debet ſimul adiungi.

m ¶ Maius, eſt cognoſcere de ſupplicatione aduerſus ſententiam latam ab eo, a quo nō poteſt appellari, ꝙ ſoli principi, ⁊ prefecto pretorio conuenit. l. j. C. de ſen. prefe. pretorio. auth. que ſupplicatio. C. de precibus Imperatori offerendis.

n ¶ Magnum, eſt cognitio earum cauſarum, que important plenā cauſe cognitioneʒ, ⁊ coercitionē realem, vel perſonalē, vt mittere in poſſeſſionem ex ſcdo decreto, reſtituere in integrum, expellere aliquem de poſſeſſione re ipſa. Hec probantur in l. ea que. §. magiſtratus. ff. ad munici. ⁊ iſtud membrum cum ſequenti, debet ſimul iungi, ſecundum Iaſ. in d. l. imperium.

o ¶ Paruum, eſt cognoſcere de cauſis, que habent plenā cognitionem, lʒ non habeat coercitionem realem, vel perſonalem, vt dare bonorum poſſeſſionem que tribuit ius, pronuntiare aliquem mittendum in poſſeſſionem, ex ſcdo decreto, interponere authoritateʒ in alienationibus, ⁊ trāſactionibus alimentorum. Et iſta quatuor membra miſti imperij non poſſunt delegari. l. iiij. §. duas. ff. de dam. infec. l. nec quicquā. §. vbi decretū. ff. de offi. proconſulis.

p ¶ Minus, eſt dare bonorum poſſeſſioneʒ ex edicto Carboniano, in poſſeſſionem mittere ſummarie cognoſcendo, ⁊ ſic omnia requirentia cauſe cognitionem tantum ſummariam, ſunt iſtius gradus, ⁊ poſſunt delegari. l. cognitio. §. vt poſſeſſio. ff. de offi. eius cui mā da. eſt iuriſdic. Et iſte gradus cum ſequenti, ſub eodem comprehenduntur, ⁊ ſic proprie non ſunt niſi tres gradus miſti imperij, ſm Iaſ. in d. l. imperium.

q ¶ Minimum eſt, ꝙ expeditur abſqʒ cauſe cognitione, vt interponere authoritatem manumiſſioni, ⁊ emancipationi, competunt que iſta iure magiſtratus, ⁊ ſic ſunt delegabilia. l. j. in princ. ff. de offic. eius cui manda. eſt iuriſdic.

r ¶ Iuriſdictio ſimplex eſt, que officio iudicis mercenario expeditur, priuatam vtilitatem reſpiciens. Bar. in d. l. imperium. Et diuiditur etiam in ſex gradus. Sed melius, ſm Iaſ. in tres, vt patet per ea que ff. dicentur.

s ¶ Maxima, in qua vertitur res magni preiudicij, vt cauſe ſtatus, ingenuitatis, ⁊ libertinitatis. l. plʒ. C. de peda. iudi. Vide Bal. in c. edoceri. de reſcri. ꝙ negotium arduum dr, in quo agitur de ſtatu, ⁊ idem in c. ex ratione. de appel. ꝙ omnis cauſa, famoſa eſt, quando agitur de fama hominis, ⁊ tunc dicitur ardua.

t ¶ Maior, eſt qn̄ ex cauſa deſcendenti ex delicto, quis fuit cōdemnatus ciuiliter, ⁊ q2 non hʒ in bonis, luat in corpore. l. quicunqʒ. C. de ſeruis fugit. Et cum ſit quedam executio, non pōt delegari, ſm Bar. in l. placet. C. de peda. iudi. vbi dicit hos duos primos gradus proprie facere vnum, quāuis in l. imperium. dicat duos eſſe gradus diſtinctos.

¶ Magna, vt vltra trecenta aureos, ⁊ non poteſt delegari. §. ⁊ iudicare. in aut. de defenſor. ciui. niſi propter occupationes, vel longam abſentiam in l. placet, ⁊ ibi Bar. C. de peda. iudi. ⁊ Ang. in l. imperium.

x ¶ Parua, a trecentis aureis. ff. ⁊ illa poteſt delegari indiſtincte. tex. in l. imperium, in fi. ⁊ iſte gradus cum precedenti poſſunt ſimul iungi.

y ¶ Minor, ⁊ minima, que dicantur, remittenduʒ eſt arbitrio iudicis, cum non ſit a iure determinatum, per regulam. j. §. fi. de iure deliberandi. ff. Et hec duo computari debent pro vno, ⁊ ſic proprie non ſunt niſi tres gradus iuriſdictionis ſimplicis, ſm Bar. in d. l. placet, ⁊ Iaſ. in d. l. imperiuʒ. quāuis Bar. hos ſex gradus hic proſequatur.

¶ Quedam ſunt, q̄ poſſunt eſſe meri imperij, ⁊ iuriſdictionis ſimplicis, diuerſis tn̄ reſpectibus. Primo tortura, qn̄ aliquis torquetur ad penam, eſt meri imperij, ⁊ ſi in criminalibus imponatur ad veritatem eruendam, eſt etiaʒ meri imperij, ſm Bar. in l. interdum. §. qui furem. ff. de fur. ſi imponatur in ciuilibus, q2 teſtes vaccillāt, eſt iuriſdictionis, in aut. de teſtib. §. ſi vero ignoti. collat. vij. Scdo, qn̄ leuis coercitio imponitur, at leuis delicti, eſt meri imperij. Si in ciuilibus, contra contumaceʒ eſt ſimplicis iuriſdictionis, ⁊ ſm Ang. Iaſ. in l. imperium. Tertio incarceratio, que fit de iure Canonico, ad puniendum delictum eſt meri imperij, alias eſt ſimplicis iuriſdictionis, ſm Gul. Alber. Bal. Saly. Alex. ⁊ Iaſ. in d. l. imperium. licet aliter Bar. in ſcda ſpecie meri imperij. Quarto excōmunicatio, que ex publica cauſa imponitur contra rebelles, vel contumaces, eſt meri imperij, ſed ad inſtantiam partis conceſſa, eſt ſimplicis iuriſdictionis, ſm Panor. in c. cum contingat. de foro compe. Quinto appellatio in cauſa criminali, eſt meri Imperij: in ciuili, eſt iuriſdictionis, vel miſti imperij. Et hec ſufficiant ad materiam precedentis figure.

De iuriſdictione omnium iudic. Rub. I.

¶ Glo. continuat hanc Rubricam: q2 ſupra poſuit de cuiuſlibet iudicis officio, ſingulariter ⁊ ſpecialiter: hic ſimul tractat cōmuniter ſiue in genere de iuriſdictione omnium iudicum. Simile eſt C. cōmunia vtriuſqʒ iudicij, ⁊ cōmunia de legatis. ⁊ cōmunia prediorum. ⁊ cōmunia de ſucceſſionibus. Ex hac continuatione habes, quod idem eſt dicere, de iuriſdictione, omnium iudicum, ⁊ de officio iudicum. Quod an ſit verum, dicam ſtatim. ff. in l. j. Querit glo. que eſt differentia inter hunc titulum, ⁊ titulum. ff. de officio eius cui manda. eſt iuriſdictio. Solue vt in glo. ⁊ quelibet eſt bona, ⁊ clara, ⁊ ideo non curo eam aliter declarare.

LEX I.

☞ Iuriſdictio eſt poteſtas de iure publico introducta, cum neceſſitate iuris dicendi, ⁊ equitatis ſtatuende: tanquam a perſona publica.

Pater in filium, dominus in ſeruum, ⁊ tutor in pupillum, quā iuriſdictionem habeant.

4 Bonorum poſſeſſionem dare, hodie eſt miſti imperij, ſicut olim.

5 Miſſio in poſſeſſionem, non poteſt demandari.

6 Tutoris datio ſemper eſt miſti imperij.

7 Miſti imperij cauſe etiam in fauorem pupillorum non delegantur.

8 Delegare iudicem eſt iuriſdictionis.

9 Iuriſdictio, ⁊ officium iudicis quando ſint idem.

10 Officium iudicis, ⁊ actio an ſint idem, ⁊ quomodo differant.

11 Officium iudicis miſericorditer imploratur.

12 Officium eſt triplex, nobile, mercenarium, ⁊ aduerſarium.

15 Iuriſdictio an cohereat territorio, ⁊ poteſt eſſe ſine territorio, ⁊ territorium ſine iuriſdictione.

16 Princeps concedendo territorium vniuerſaliter, dicitur cōcedere iuriſdictionem.

Ius